

ритуалните забрани при ромите в България е разрушена в почти всички нейни аспекти или изпълнява някакви рудиментарни функции във възрастните поколения. Традиционният фолклорен аргумент “така требе” не е достатъчен, за да убеди младите и силно повлияни от масовата култура поколения да следват този модел. Въпреки че *миши* – женският полов орган – все още е считан за нещо много “мръсно”, дори сред калдерашите от средните поколения се среща практикуването на кунилингус и индивидите, признали това на екипа ни не се срамуват, нито са обект на махрими. Споделянето на трапезата с *гадже* също не води до омърсяване – напротив, ако не-циганин е гост в дома ти и се храни заедно с теб, особено по време на значимите за ромите празници – Василица, Хедерлез, Голяма Богородица – това с чест за рома и репутацията на семейството му се повишава. В ресторантите и кафенетата може да се наблюдава обратната тенденция – ромите настояват за използване на порцеланови и стъклени съдове, докато българите предпочитат тези за еднократна употреба. Общественият транспорт и пребиваването на публични места също не се счита за омърсяващо.

В България съществуват три много силни причини за редуцирането на ритуалното избягване на контакт. От една страна това са годините на тоталитарния социалистически режим, по време на който ромите са принудени да живеят в съседство с гадже, да работят рамо до рамо с гадже и да се хранят съвместно с гадже. Ако практиката за махрими бе спазвана стриктно – то идентичността “рома” би изчезнала с постепенната “социална смърт” и остракизъм на всички индивиди, които са нейни носители. От друга страна, силен фактор е бедността, настъпила след 1989. Например, в САЩ, за да избегнат омърсяването на мъжете, чрез тоалетната чиния или ваната, циганите наемат апартаменти с две бани – едната за жени след пубертета, а другата за мъже и деца (*Sway 1988*). Нещо, което в България е немислимо за повечето субгрупи с изключение на калдерашите и бургуджиите. В контекста на трите изследвани села, почти всички ромски домакинства разполагаха само с една външна тоалетна. В следствие от бедността, жилищните условия и високото ниво на аномия, ромските групи се превръщат в особен вид стническа “долна класа”⁶². Това откроява и третия фактор – нагласите към ромите в българското общество, в сравнение с тези в Западна Европа, са значително по-негативни (*Topalova 2003*) и ромите обикновено биват изолирани във всекидневието и дори дискриминирани по отношение на допускането им в частните социални пространства.

⁶² С *долна класа* превеждам понятието “underclass”. Съгласно социологическата теория, за “долната класа” са характерни: “хронично нисък доход”, липса на социална мобилност, обитаването на гетонизирани квартали и райони извън регулация, отказ да се следват социалните норми – преждевременно напускане на образователната система, безработица, високо ниво на престъпността, значително ниво на раждаемост сред непълнолетните (*Mincy&al 1990*).